

De Heilige Norbertus



De dag waarop u dit Parochieblad in de bus krijgt – 06 juni – is de naamdag van Sint-Norbertus. Daarom wordt de patroonheilige van onze parochie herdacht tijdens de eucharistieviering van aanstaande zondag. Om diezelfde reden wijden we deze week het hoofdartikel aan het leven en werk van deze heilige, die ook bekend is als “Norbertus van Gennepe” of “Norbertus van Xanten”.

Zijn leven als jonge man

Norbertus werd vermoedelijk in 1080 geboren als de tweede zoon van Heribert, Graaf van Gennepe. Heribert was familie van de Keizer van het Heilig Roomse Rijk in Duitsland, terwijl Norbertus' moeder verwant was aan de koninklijke familie van Lotharingen in Frankrijk. Door zijn voorname afkomst kan Norbertus een kwaliteitsvolle opleiding genieten aan de befaamde kapittelschool van de kanunniken van Xanten.

Omdat volgens de Salische wet enkel de oudste zoon het volledige familiegoed kon erven, werd voor Norbertus een andere manier gezocht om hem aan een rijke carrière te helpen. De oplossing is een “kerkelijke beneficium”, een geestelijke waardigheid met de daaraan verbonden macht en invloed, aanzien en inkomsten. Norbertus wordt benoemd tot subdiaken, maar nam zijn geestelijke ambt niet erg serieus. Vaak is de mooie, rijzige jongeman een graag geziene gast op de feesten aan het hof van Frederik, prins-bisschop van Keulen. Nadien wordt hij zelfs benoemd tot kapelaan aan het keizerlijke hof van Hendrik V, maar ook hier krijgt zijn smaak voor feesten en plezier voorrang op het geestelijke – in die mate zelfs dat hij bedankt voor het ambt van bisschop.

Norbertus was, kortom, een echte levensgenieter, met een mooie toekomst in het vooruitzicht.

Het keerpunt

In 1115 rijdt hij te paard naar Vreden, een dorpje nabij Xanten. Het zonnige weer slaat echter plots om in een hevige storm, en een felle bliksemflits werpt Norbertus van zijn paard. Hoe lang hij in de modder heeft gelegen, weet niemand. Maar als hij weer bij positieven komt, ziet hij in hoe zijn mooie leventje eigenlijk egoïstisch, leeg en zinloos is. Norbertus voelt zich ellendig, en roept naar de hemel: “Heer, wat wilt U dat ik doe?” In zijn binnenste hoort hij de troostende stem van God: “Keer je af van het kwade, en doe wat goed is. Zoek rust, en streef naar vrede.” De gelijkenis met het bekeringsverhaal van Paulus (Handelingen 9) is treffend.

In de Benedictijnenabdij van Siegburg, en met de hulp van enkele raadsheren (waaronder de abt), wijdt Norbertus zich gedurende een jaar aan stilte en eenvoud, studie, gebed en bezinning. Hij is vervuld van vuur om zo snel mogelijk zijn fouten uit het verleden goed te maken, en zich te wijden aan Gods werk. Om geen tijd te verliezen, laat hij zich in 1116 op dezelfde dag wijden tot kanunnik én priester.

Een moeizame start

In de Kapittelkerk van Xanten houdt Norbertus zijn eerste Heilige Mis. In zijn vurige preek verwijt hij de aanwezige kanunniken hun wereldse interesses en spirituele onverschilligheid. Die zijn daar echter niet mee opgezet, en zien in Norbertus een hypocriet. Immers, is Norbertus niet die losbol van rijke komaf?

Norbertus schenkt zijn fortuin weg aan de armen. Maar als hij ook buiten de kerkmuren begint te prediken, klagen zijn vijanden hem aan tijdens de bisschoppenconferentie van Fritzlar in 1118. Volgens hen predikt Norbertus zonder opdracht of toestemming daartoe. Bovendien gaat hij daarbij gekleed als kloosterling, terwijl hij niet tot een orde behoort. Norbertus gaat naar Valenciennes, op audiëntie bij Paul Gelasius II. Deze plaatst Norbertus onder zijn persoonlijke bescherming, en geeft hem officieel toestemming om te prediken. In Valenciennes ontmoet Norbertus Hugo van Fosses, die een goede vriend en toegewijde volgeling van Norbertus wordt.

Een jaar later ontmoet Norbertus de nieuwe paus, Calixtus II, en Bisschop Bartholomeüs van Laon. Norbertus wordt aangesteld tot overste van het Sint-Maartenskapittel in Laon, maar ook daar botst hij op weerstand bij de wereldse kanunniken, die zich niet geroepen voelen tot een streng religieus leven. De bisschop aanvaardt het ontslag van Norbertus, maar wil hem wel in zijn bisdom houden. Daarom biedt hij aan Norbertus de kans om zijn eigen religieuze gemeenschap te vormen, volgens zijn eigen idealen. In 1120 wordt de plek gevonden waar deze gemeenschap zich kan vestigen: de kapel van Sint-Jan de Doper in de vallei van Prémontré. Norbertus en zijn volgelingen bouwen lemen hutten rond de kapel, en leven er volgens de regels van Augustinus. Zij gaan gekleed in witte habijten, wat hen de naam “witheren” oplevert. Hun andere naam, “Premonstratenzers”, is afgeleid van de plek waar zij zich gevestigd hadden.

Groeiende weerklank

De authentieke religieuze beleving en leefwijze van deze nieuwe orde, blijkt aantrekkelijk te zijn voor zinzoekers. Op Kerstdag 1121 leggen liefst veertig medebroeders hun gelofte af in de handen van Norbertus. Hiermee wordt de nieuwe geloofsgemeenschap een feit. Daarom zien Norbertijnen 25 december als de “verjaardag” van hun orde.

In 1126 wordt de orde officieel erkend door de nieuwe paus, Honorius II.

Omdat het aantal volgelingen maar blijft groeien, wordt besloten tot de bouw van een echte abdij. In 1122 wordt deze ingezegend. Norbertus besluit om opnieuw te gaan prediken, en laat het beheer van de abdij over aan zijn vriend Hugo van Fosses. Deze blijkt over een groot organisatietalent te beschikken, en verzekert zo het succes van de abdij.

Als prediker verwerft Norbertus al gauw grote faam over heel Europa, en nieuwe stichtingen rijzen dan ook als paddenstoelen uit de grond.

Op uitnodiging van Keizer Lotharius gaat Norbertus preken in de kathedraal van Speyer, waar afgevaardigden van vele grote steden naar hem komen luisteren. Onder de toehoorders bevinden zich ook mensen uit Maagdenburg, waar zij al twee jaar zonder aartsbisschop zitten. Met tegenzin, maar onder druk van de keizer en de pauselijke legaat, besluit Norbertus deze post te aanvaarden. Op geheel eigen wijze komt Norbertus in 1126 toe aan de stadspoort van Maagdenburg, blootsvoets en in boetekleed. Hierdoor kan de poortwachter niet geloven dat de nieuwe aartsbisschop voor zijn neus staat, en wil hem eerst zelfs niet binnenlaten!

Ook in Maagdenburg tracht Norbertus hervormingen door te voeren, maar krijgt opnieuw te maken met verzet door corrupte geestelijke en edellieden. Zij slagen er zelfs in om Norbertus tijdelijk de stad uit te drijven, maar uiteindelijk weet hij hen te overtuigen om zich te beteren. Dankzij het werk van hun aartsbisschop kent Maagdenburg een bloeiperiode, en al gauw vestigt zich hier een nieuwe stichting van Norbertus' orde.

Norbertus' levenseinde

Als in 1130 een scheuring in de Kerk dreigt door de aanwezigheid van twee pausen (Anacletus II had Innocentius II verdreven naar Frankrijk), weet Norbertus keizer Lotharius ervan te overtuigen dat Duitsland enkel Innocentius kan erkennen als rechtmatige paus. In 1131 en 1132 reist Norbertus met de keizer naar Rome, waar zij Anacletus van de pauselijke troon verjagen. Als tegenprestatie vraagt Lotharius dat Innocentius aan de Duitse keizer toelating geeft om ook mensen te benoemen in belangrijke kerkelijke functies – een voorbode van de latere investituurstrijd – maar Norbertus steekt hier een stokje voor. Zelfs tegenover zijn keizer is hij niet bang om consequent zijn geweten en zijn principes te volgen.

Norbertus verzwakt echter snel. Het is niet geweten of dit kwam door uitputting van de lange reis, ofwel omdat hij in Rome malaria heeft opgelopen. Op 06 juni 1134 overlijdt hij. In 1582 wordt hij heilig verklaard door paus Gregorius XIII. Aanvankelijk ligt Norbertus begraven in de abdij van Maagdenburg. Tijdens de Dertigjarige Oorlog wordt zijn stoffelijk overschot echter overgebracht naar het Strahovklooster in Tsjechië.

(Robert Michel)